

«Conduct Lumnezia» – la regenza sto cumenzar tar nulla

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **La regenza grischuna sto reponder la concessiun per il «conduct Lumnezia». Il tribunal federal crititgescha ch'ins n'ha betg resguardà las ovras existentas tar la calculaziun d'auas restantas. Plinavant sajan da proteger las inslas ed ognas ch'èn proponidas per l'inventari federal.** Il 2013 ha la regenza dà a las Ovras Zervreila la concessiun necessaria per realisar il nov «conduct Lumnezia» (guarda fanestra). Quatter organisaziuns d'ambient – inclus ils pestgaders – han fatg recurs. Il chantun e la dretgira administrativa chantunala han refusà il recurs. La dretgira administrativa ha pretendì dals recurrents indemnaziuns da pli che 50'000 francs. Las organisaziuns d'ambient n'han betg laschà luc ed èn idas fin a Losanna.

L'emna passada ha il tribunal federal publictà sia sentenza: Critica datti tant areguard las auas restantas sco era davart ils custs ch'ins ha vulì adossar als recurrents.

Avunda aua per inslas ed ognas

Il tribunal federal è s'occupà minuziusament da la materia ed ha explitgà sia sentenza sin passa 40 paginas. Ils derschaders èn cunzunt sa fatschentads cun las auas restantas ed els vegnan a la conclusiun ch'i stoppia curre tant'aua che las inslas ed ognas da muntada naziunala na sajan betg periclitadas. La sentenza enumerescha la Caltgera en Lumnezia e las Insas e la Prada Gronda enturn Glion. Quests spazis sajan fin uss mo proponids per l'inventari da muntada naziunala, ma era sch'els na stettian anc betg sut protezzion, valia tuttina in scumond da pegiurar lur situaziun. Ins stoppia calcular las auas persas uschia ch'ins possia salvar las

Cun il nov «conduct Lumnezia» vulan las Ovras Zervreila augmentar la produzzion. Sco punct central crititgescha il tribunal federal ch'ins ha giuditgà la cumpatibilità ecologica dal conduct a moda independenta ed isolada da las ovras gia existentas en Lumnezia ed en Val S. Pieder.

FOTO Y. BÜRKL

inslas ed ognas fin ch'i crodia ina decisiun arguard l'inventarisaziun.

Per ils peschs perencunter saja la tschiffada d'aua mo in problem marginal, scrivon ils derschaders da Losanna. La litgiva da lai – ina sort fitg periclitada – po tuttina sanudar mo enfin Bogn Peiden nua ch'i dat gia oz in stgalim artificial ch'in pesch na po tuttina betg sursigliar.

Sanaziun dals implants existents

Sco punct central crititgeschan il tribunal federal ch'ins ha giuditgà la cumpatibilità ecologica dal conduct a moda in-

dependenta ed isolada da las ovras gia existentas en Lumnezia ed en Val S. Pieder. Per questa concessiun dovria quai ina examinaziun cumplessiva. La finala furmia la nova tschiffada d'aua ina unitad cun ils indrizz existents. Ins stoppia perquai era trair en consideraziun, sch'i fetschia da basegn da sanar las ovras existentas ed ina sanaziun stoppia lura vegnir integrada en la procedura da concessiun. Ils documents davart il nov project na cuntregnan dentant naginas indicaziuns davart la sanaziun. Quai saja ina menda relevanta.

Custs prohibitivs

Il recurrents avevan laschà far ina expertisa per 110'000 francs ed avevan dumandà ina restituziun dals custs. La dretgira administrativa chantunala aveva refusà quai cun l'argument ch'i n'haja betg duvrà quest'expertisa e che las datas na sajan betg stadas relevantas.

Il tribunal federal vegn ad ina conclusiun dal tuttatfatg contraria. L'expertisa haja purtà novas enconuschientschas davart las ognas ed inslas periclitadas ed haja mussà a moda plausibla ch'i dovria ulteriuras mesiras per mantegnair a lunga

vista quests spazis. En vista a la cumplicitad na sajan ils custs da l'expertisa betg exagerads e sajan en principi dad adossar als adversaris dal recurs.

Plinavant crititgescha il tribunal federal era ils custs da dretgira e da partida da passa 50'000 francs che l'istanza inferiura aveva vulì adossar als recurrents. Tals custs hajan in effect «prohibitiv e smanatschian d'impedir il diever dal dretg da recurs da organisaziuns». La dretgira administrativa chantunala sto anc ina giada decider davart ils custs.

Sentenzia 1C_526/2015, 1C_528/2015 dals 12 d'october 2016, publictgada ils 28 d'october

Tge è propi planisà?

Las Ovras Zervreila produceschan energia cun ils quatter implants a Zervreila, Stussavgia, Giuvaulta e Realta e cun las auas da la Rabiusa e da la Carnusa. La concessiun scada il 2027. Cun il nov «conduct Lumnezia» vulan las Ovras Zervreila d'augmentar la produzzion. Planisadas èn tsching novas tschiffadas entadim la Lumnezia: Stgira, Blengias nord, Diesrut, Ramosa e Cavel. Las auas dals tsching auals laterals dal Glogn duain vegnir manadas atras in conduct sutterranean da 13 kilometers en il lai da regulaziun en Val S. Pieder. Da là pumpan ins l'aua u en il lai da Zervreila u la lascha curren en ils implants en Stussavgia u a Giuvaulta. Uschia quintan las Ovras Zervreila augmentar la produzzion per 15 pertschient. Cun investiziuns da passa 100 milliuns francs sa tracti actualmain dad in dals gronds projects da forza d'aua en il chantun.